

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 43/01-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. júna 2001 predbežne prerokoval podnet JUDr. M. M., bytom K., na začatie konania vo veci porušenia jeho základných práv podľa čl. 19 ods. 1, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom a rozhodnutím Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. P 321/90 a takto

r o z h o d o l :

Podnet JUDr. M. M. na začatie konania **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo dňa 17. apríla 2001 doručené podanie JUDr. M. M., bytom K. (ďalej len „navrhovateľ“), označené ako „Návrh na prijatie podnetu pre začatie konania o porušení mojich ústavných práv“, v ktorom navrhovateľ namietol porušenie svojich práv podľa čl. 19 ods. 1, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom a rozhodnutím Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. P 321/90

a navrhol, aby ústavný súd rozhodol, že „rozsudok Okresného súdu Košice I zo dňa 17. 1. 2000 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline zo dňa 08. 03. 2001 nie je v súlade s ustanovením čl. 19 ods. 1, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a dňom vyhlásenia tohto rozhodnutia stráca účinnosť.“

Z podnetu navrhovateľa vyplýva, že bol účastníkom v konaní o zvýšenie výživného na svoju maloletú dcéru A. M. začatom na návrh matky maloletej a bývalej manželky navrhovateľa L. M.. Okresný súd rozsudkom z 10. júna 1997 rozhodol o zvýšení výživného. Proti tomuto rozsudku podal navrhovateľ včas odvolanie, v ktorom zároveň žiadal, aby o jeho odvolaní z dôvodu zaujatosti nerozhodoval Krajský súd v Košiciach. Na základe vyjadrení sudcov Krajského súdu v Košiciach rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením z 5. marca 1998 o vylúčení sudcov Krajského súdu v Košiciach z prejednávania a rozhodovania v predmetnej veci, s výnimkou jedinej sudkyne, a prikázal vec Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“).

Krajský súd rozsudok okresného súdu uznesením z 30. apríla 1998 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Následne na pojednávaní okresného súdu dňa 5. novembra 1998 vzniesol navrhovateľ námietku zaujatosti samosudcu JUDr. J. P., ktorú odôvodnil tým, že v rozsudku okresného súdu „boli uvedené nepravdy a okrem toho z dôvodu, že nemal možnosť zúčastniť sa pojednávania dňa 10. 6. 1997, a tým bol poškodený na základných ľudských právach.“ O tejto námietke rozhodol krajský súd uznesením z 31. decembra 1998 tak, že ju považoval za nedôvodnú a samosudcu JUDr. J. P. z prejednávania a rozhodovania v predmetnej veci nevyhlásil.

Navrhovateľ opätovne namietol zaujatosť samosudcu JUDr. J. P. listom podaným na okresnom súde osobne dňa 29. septembra 1999, pričom túto námietku odôvodnil skutočnosťou, že konajúci sudca si od niektorých klientov navrhovateľa vyžiadal doklady o jeho príjmoch, čím údajne plnil príkazy matky maloletej. Na pojednávaní okresného súdu dňa 13. januára 2000 navrhovateľ uviedol, že na tejto námietke trvá. Okresný súd sa v tejto súvislosti odvolal na ustanovenie § 15 ods. 2 druhej vety Občianskeho súdneho poriadku

(ďalej len „OSP“), podľa ktorého na opakované oznámenie tých istých skutočností súd neprihliadne, ak už o nich rozhodol.

Následne okresný súd na pojednávaní dňa 17. januára 2000 vyniesol rozsudok, ktorým zvýšil výživné navrhovateľa na jeho maloletú dcéru. V odôvodnení rozsudku okresný súd uviedol aj to, že na námietku zaujatosti vznesenú navrhovateľom dňa 29. septembra 1999 podľa § 15 ods. 2 OSP (v odôvodnení rozsudku nesprávne označenom ako § 16 ods. 2 OSP) neprihliadol, nakoľko o námietke zaujatosti konajúceho sudcu už krajský súd rozhodol a dôvody námietky navrhovateľa okresný súd považoval za „účelové s cieľom predĺžovať konanie.“ Proti tomuto rozsudku podal navrhovateľ včas odvolanie, v ktorom okrem iného tvrdil aj to, že rozhodnutie okresného súdu o jeho námietke zaujatosti konajúceho sudcu bolo porušením jeho práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. O odvolaní navrhovateľa krajský súd rozhodol rozsudkom z 8. marca 2001 sp. zn. 8 Co 1333/00 tak, že rozsudok okresného súdu v časti zmenil a v časti zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, pričom tvrdením navrhovateľa o nesprávnom postupe okresného súdu pri prejednaní jeho námietky zaujatosti sa v príslušnom uznesení nezaoberal.

Navrhovateľ uvádza, že porušenie jeho práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy nastalo tým, že okresný súd vo svojom rozsudku zo 17. januára 2000 údajne bez dôkazov uviedol úmyselné lži týkajúce sa príjmov navrhovateľa.

Porušenie svojho práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vidí navrhovateľ v tom, že mu údajnou následnou úpravou zápisnice z pojednávania konaného okresným súdom dňa 20. mája 1997 bola znemožnená účasť na pojednávaní dňa 10. júna 1997, na ktorom okresný súd bez prítomnosti účastníkov vyniesol rozsudok, ďalej v tom, že okresný súd rozhodol o jeho opakovanej námietke zaujatosti z 26. septembra 1999 podľa § 15 ods. 2 OSP napriek tomu, že podľa navrhovateľa sa jeho námietka opierala o iné skutočnosti než jeho prvá námietka zaujatosti, a napokon v tom, že o predmetnej veci podľa navrhovateľa rozhodoval miestne nepríslušný súd.

Porušenie zásady rovnosti účastníkov podľa čl. 47 ods. 3 ústavy (v odôvodnení podnetu navrhovateľa nesprávne označenom ako čl. 47 ods. 2 ústavy) vidí navrhovateľ v celkovom postupe okresného súdu, konkrétne predovšetkým v tom, že okresný súd o návrhu manželky navrhovateľa rozhodol v „super skrátenej“ lehote.

Za porušenie svojho práva, aby sa vec prejedнала v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, považuje navrhovateľ skutočnosť, že okresný súd na pojednávaní konanom dňa 20. mája 1997 toto údajne odročil na neurčito, pričom zápisnicu konajúci sudca JUDr. J. P. údajne upravil tak, že pojednávanie odročil na 10. jún 1997, čím mal navrhovateľovi úmyselne znemožniť účasť na predmetnom pojednávaní. Ďalej vidí navrhovateľ porušenie svojho práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v tom, že okresný súd v odôvodnení rozsudku z dňa 17. januára 2000 údajne uviedol „ničím nepodložené, trestuhodné výmysly“, o ktorých sa „na pojednávaniach nezmieňoval“, v dôsledku čoho sa navrhovateľ podľa jeho názoru „ani k nejakým dôkazom vyjadriť nemohol.“

II.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu vrátane podnetu podľa čl. 130 ods. 3 ústavy ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na konanie. Návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nie je ústavný súd príslušný, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

1. Navrhovateľ uvádza, že jeho právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena podľa čl. 19 ods. 1 ústavy bolo porušené údajnými nepravdami uvedenými v príslušnom rozhodnutí okresného súdu.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu tento zásadne nemá oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (napr. II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00). Zároveň vo veci namietaného porušenia práv navrhovateľa podľa čl. 19 ods. 1 ústavy nie je vylúčená právomoc všeobecných súdov (§ 11 ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojení s § 200i OSP), takže ústavný súd si nemôže prisvojiť právomoc nahradzovať prípadné rozhodnutia všeobecných súdov v tejto veci bez toho, aby tým neporušil princíp oddelenosti a procesnej samostatnosti ústavného a všeobecného systému výkonu súdnictva (napr. I. ÚS 50/96, I. ÚS 2/00, II. ÚS 23/00). Rovnako vo vzťahu k čl. 19 ods. 1 ústavy ústavný súd už viackrát vyslovil, že porušenie ním priznaných práv nemôže samo osebe nastať rozhodnutím štátneho orgánu, ktorým tento orgán uplatní svoju právomoc (I. ÚS 22/94, I. ÚS 12/01).

Keďže podľa názoru ústavného súdu právo navrhovateľa podľa čl. 19 ods. 1 ústavy nemohlo byť napadnutým postupom okresného súdu porušené a ústavný súd na jeho ochranu za daných okolností ani nemá právomoc, dospel ústavný súd k záveru, že v tejto časti je podnet navrhovateľa zjavne neopodstatnený a ústavný súd na rozhodnutie o ňom zároveň nie je príslušný.

2. Navrhovateľ ďalej namietol, že mu následnou úpravou zápisnice z pojednávania konajúcim sudcom bola týmto údajne úmyselne znemožnená účasť na pojednávaní, čím mali byť porušené jeho práva podľa čl. 46 ods. 1 a 48 ods. 2 ústavy.

Navrhovateľ svoje tvrdenie nedoložil žiadnymi relevantnými dôkazmi. Zo spisu, ktorý si ústavný súd od okresného súdu vyžiadal, nevyplývajú žiadne skutočnosti, ktoré by odôvodňovali záver, že došlo k namietanej úprave zápisnice. Predovšetkým však namietaný postup konajúceho sudcu je konaním, ktoré je spôsobilé naplniť skutkovú podstatu trestného

činu falšovania a pozmeňovania verejnej listiny podľa § 176 Trestného zákona. Ústavný súd zásadne nemá oprávnenie suplovať činnosť orgánov činných v trestnom konaní a vyšetrovať, či a koho konaním došlo k spáchaniu trestného činu. Ústavný súd preto dospel k záveru, že na skúmanie, či došlo k falšovaniu alebo pozmeňovaniu zápisnice z pojednávania konajúcim sudcom okresného súdu, nie je príslušný.

3. Navrhovateľ ďalej namietol, že vo veci konal miestne nepríslušný súd, keďže „navrhovateľka trvale nikdy nebývala v Košiciach na Exnárovej ul. č. 4“. Tým malo byť podľa navrhovateľa porušené jeho právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

S prihliadnutím na § 88 ods. 1 písm. c) OSP, podľa ktorého je namiesto všeobecného súdu odporcu na konanie vo veci starostlivosti o maloletých príslušný súd, v ktorého obvode má maloletý na základe dohody rodičov alebo rozhodnutia súdu, prípadne iných rozhodujúcich skutočností svoje bydlisko, v spojení s § 11 ods. 1 druhou vetou OSP, podľa ktorého príslušnosť sa určuje podľa okolností, ktoré tu sú v čase konania, a trvá až do jeho skončenia, ústavný súd dospel k záveru, že táto námietka navrhovateľa je zjavne neopodstatnená. Okrem toho zo spisu vyplýva, že navrhovateľ námietku miestnej nepríslušnosti okresného súdu nevzniesol pri prvom úkone, ktorý mu v konaní patril. Podľa § 105 ods. 1 OSP súd skúma miestnu príslušnosť prv, než začne konať vo veci samej. Neskôr ju skúma len na námietku účastníka, ak je uplatnená pri prvom úkone, ktorý účastníkovi patrí. V dôsledku tohto opomenutia navrhovateľ nevyčerpal všetky procesné úkony vo vlastnej dispozičnej sfére, ktorými sa mohol domáhať nápravy údajnej miestnej nepríslušnosti okresného súdu. Vzhľadom na túto skutočnosť sa v prípade tejto námietky navrhovateľ nemôže úspešne dovolať ochrany v konaní pred ústavným súdom.

4. Navrhovateľ ďalej uviedol, že nezákonným postupom okresného súdu došlo k porušeniu princípu rovnosti účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy. Z konkrétnych prejavov údajného nerovného postavenia strán príslušného sporu navrhovateľ uvádza to, že medzi podaním návrhu druhou účastníčkou predmetného konania a termínom prvého pojednávania uplynulo len šesť týždňov. Toto navrhovateľ považuje za „super krátku“ lehotu, čo je podľa neho „už vysloveným klientelizmom.“

Zásada rovnosti strán v civilnom procese sa prejavuje vytváraním rovnakých procesných podmienok a procesného postavenia subjektov, o ktorých právach a povinnostiach rozhoduje občianskoprávny súd (PL. ÚS 43/95). Zo spisu, ktorý si ústavný súd od okresného súdu vyžiadal, nevyplývajú žiadne skutočnosti, ktoré by odôvodňovali záver, že okresný súd pre účastníkov predmetného konania vytvoril nerovnaké procesné podmienky. Podľa názoru ústavného súdu konanie všeobecného súdu bez zbytočných prietáhov, ako aj uplatňovanie jeho právomocí v súlade s OSP nemožno považovať za porušenie zásady rovnosti strán v civilnom procese. Z uvedených dôvodov dospel ústavný súd k záveru, že navrhovateľova námietka porušenia rovnosti strán v konaní pred súdom je zjavne neopodstatnená.

5. Navrhovateľ ďalej namietol, že okresný súd v odôvodnení rozsudku zo 17. januára 2000 „úmyselne uvádzal ničím nepodložené, trestuhodné výmysly“, čím malo byť porušené právo navrhovateľa vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

V tejto súvislosti ústavný súd znova pripomína svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej zásadne nemá oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (napr. II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00). Na preskúmanie vecnej správnosti rozhodnutia všeobecného súdu a preukaznosti dôkazov, o ktoré sa vo svojom rozhodnutí opieral, je príslušný všeobecný súd vyššieho stupňa. Navrhovateľ napokon tento postup aj využil a na základe jeho odvolania bol rozsudok okresného súdu zo 17. januára 2000 krajským súdom v časti zmenený a v časti zrušený a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie.

Ústavný súd poskytuje ochranu základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď k porušeniu namietaného práva došlo alebo porušenie v tomto čase ešte trvalo (I. ÚS 34/99). S ohľadom na uvedené rozhodnutie krajského súdu navrhovateľ už nemôže namietat' prípadné pochybenia v rozsudku okresného súdu zo

17. januára 2000. Medzi týmto rozsudkom okresného súdu a namietaným dôvodom porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy evidentne nie je priama súvislosť. Z uvedených dôvodov dospel ústavný súd k záveru, že táto námietka navrhovateľa je zjavne neopodstatnená a že na rozhodnutie o nej ústavný súd nie je príslušný.

6. Navrhovateľ napokon namietol, že postupom okresného súdu pri prejednaní jeho námietky zaujatosti vznesenej dňa 29. septembra 1999 bolo porušené jeho právo „na konanie pred nezávislým a nestranným súdom“ podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu poskytnutie ochrany konkrétnemu právu alebo slobode v konaní pred ústavným súdom v zásade nie je prípustné, pokiaľ ten, kto má v úmysle sa jej dovolať, najprv nevyčerpal všetky účinné opravné prostriedky, ktoré mu sú dostupné v konaní pred všeobecným súdom (*mutatis mutandis*, I. ÚS 49/98, I. ÚS 9/00, I. ÚS 48/00). Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd, tak ako sú uvedené v druhej hlave ústavy, totiž nezakladá automaticky aj príslušnosť ústavného súdu na konanie o nich (napr. I. ÚS 42/00).

Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní podnetu fyzickej alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namietala, sa táto osoba mohla domôcť využitím jej dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným orgánom, takýto podnet odmietne (napr. I. ÚS 34/98, II. ÚS 23/00, I. ÚS 48/00).

V časti, v ktorej krajský súd rozsudok okresného súdu z dňa 17. januára 2000 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, má navrhovateľ k dispozícii možnosť domáhať sa nápravy stavu, v akom o predmetnej veci rozhoduje údajne zaujatý sudca, pred príslušnými všeobecnými súdmi, v čoho dôsledku nie sú splnené predpoklady pre ingerenciu ústavného súdu do rozhodovacích právomocí všeobecných súdov.

Tieto predpoklady však nie sú splnené ani vo vzťahu k tej časti, v ktorej krajský súd zmenil napadnutý rozsudok okresného súdu. Ak sa totiž navrhovateľ domnieval, že

namietaná vada rozsudku okresného súdu nebola napravená rozsudkom krajského súdu v časti, v ktorej zmenil rozsudok okresného súdu, mohol proti rozsudku odvolacieho súdu ešte podať dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok a uplatniť dovolací dôvod – zmatečnosť podľa § 237 písm. f), resp. § 237 písm. g) OSP. Podľa § 237 písm. f) OSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Podľa § 237 písm. g) OSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak rozhodoval vylúčený sudca.

Pri predbežnom prerokovaní podnetu navrhovateľa ústavný súd nezistil takú judikatúru najvyššieho súdu, ktorá by bola v rozpore s týmto jeho právnym názorom. Dovolací súd má vždy povinnosť prihliadnuť na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 OSP a popri skúmaní podmienok prípustnosti podľa § 238 OSP sa vždy zaoberá aj prípadnou prípustnosťou dovolania z dôvodu závažných procesných väd konania vymenovaných v § 237 OSP. Pod odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie taký postup súdu, ktorým účastníkovi odňal možnosť realizovať tie konkrétne procesné práva, ktoré mu OSP priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov, ktoré by inak účastník mohol pred súdom uplatniť a z ktorých bol v dôsledku nesprávneho postupu súdu vylúčený. Neexistencia žiadneho alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 237 písm. g) OSP posúdiť túto otázku samostatne a prípadne i inak, než ju posúdil nadriadený súd súdu procesnému, ktorý o veci rozhodoval, ak v námietke boli uvedené nové skutočnosti.

S prihliadnutím na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že navrhovateľ mal k dispozícii opravný prostriedok, prostredníctvom ktorého sa mohol účinne domáhať nápravy toho postupu súdu, ktorým mu údajne bola odňatá možnosť realizovať tie konkrétne procesné práva, ktoré mu OSP priznáva. Z princípu subsidiarity v oblasti súdnej ochrany ústavných práv vyplýva, že domáhať sa nápravy porušení ústavných práv pred ústavným súdom je možné až po vyčerpaní všetkých dostupných a účinných opravných

prostriedkov, ktoré fyzickej alebo právnickej osobe príslušné právne predpisy priznávajú vo vzťahu k všeobecným súdom. Keďže navrhovateľ všetky tieto prostriedky nevyužil, ústavný súd na rozhodovanie o jeho námietke, že bolo porušené jeho právo, aby vo veci rozhodol nezávislý a nestranný súd, nie je príslušný.

Ak ústavný súd nezistí priamu súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť podnetu a tento odmietne (napr. I. ÚS 93/97, I. ÚS 87/97, I. ÚS 20/97, I. ÚS 31/98). Rovnako postupuje ústavný súd v prípade, ak zistí, že na rozhodovanie o namietanom porušení ústavných práv nie je príslušný.

Z uvedených dôvodov ústavný súd o podnete navrhovateľa na začatie konania rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.